

11 december 2025

Terugblik

Lezing André van Stigt over zijn vaders Schoolwerf

Structuur in de eerste woonwijken 'Niet anoniem wonen: Het gaat om verbinding'

door Thijs Wartenbergh

Weg met de anonimiteit bij het wonen: mensen moeten volop de kans hebben elkaar te ontmoeten. Goed voor de onderlinge contacten en daarmee betrokkenheid bij de wijk. Dat zou kunnen in hofjes, zonder auto's voor de deur. De auto is er te gast. Die plekken, die hofjes, boden beschutting tegen de wind. Die had daar, in die open vlakte, vrij spel. Deze manier van bouwen legde een verbinding met het landschap en andere buurten.

Zie hier, in het kort, de filosofie achter de realisatie van de Werven. Met name de Schoolwerf, want daar doelen we op, de eerste woonwijk in Almere. De bedenker ervan? Architect Joop van Stigt. Een van zijn zoons, André (volgend in zijn vaders voetstappen via Buro Van Stigt) vertelde vorige week donderdag hoe zijn vader destijds - in de jaren 70 - tot deze opzet was gekomen voor de eerste woningen van Almere. Het betekende de aftrap van een serie lezingen, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van Almere.

André van Stigt na afloop
van zijn lezing
(foto Hein Walter).

11 december 2025

Icoon

Joop van Stigts ideeën met betrekking tot het wonen in Almere zouden leiden tot een icoon van de Almeerse architectuur. Hij begon als leerling-timmerman en krom op tot bouwkundig opzichter en architect (en werd later hoogleraar Renovatie en Onderhoudstechnieken). Hij brak door met het winnen van de prestigieuze Prix de Rome. Zijn naam was daarmee gevestigd. André: 'Mijn vader was een leerling van architect Aldo van Eyck. Deze was een aanhanger van het structuralisme, een stroming die mijn vader eveneens erg aansprak. Kenmerken daarvan zijn zich herhalende vierkante elementen, gestandaardiseerde elementen, integratie met het groen, een centraal trappenhuis en zo mogelijk een collectieve ruimte. Dat liet hij zien de Bijlmer. Dat alles tot doel om anonimiteit uit te bannen en elkaar ontmoeten, verbinding maken, op nummer één te plaatsen.'

In de Bijlmermeer werden met de wooncomplexen De Gouden Leeuw (later een gemeentelijk monument) en Groenhoven, het raadhuis van Ter Aar en de multifunctionele katholieke kerk in Amsterdam 'structuralistische vingeroefeningen' gedaan. Het geheel was een stijl - ook wel het Nieuwe Bouwen - genoemd die verder zou worden geperfectioneerd in Almere.

Het Nieuwe Bouwen

André: 'Het Nieuwe Bouwen was een belangrijke ontwikkeling. Het ging natuurlijk om structuur en daarmee herkenbaarheid, sociale veiligheid en beleving door bewoners, maar belangrijke aspecten waren eveneens economischer (binnen het budget) en efficiënter bouwen. Mijn vader was in zijn vroege jaren ook al bezig met dubbelglas (wat 15 jaar later pas gemeengoed zou worden) en - maatwerk - prefab op de bouwplaats. In de Bijlmer al. En daarna in Almere. Dat scheelde, zeker op die toen nog lastig bereikbare bouwplaats, veel heen en weer rijden. Over economisch bouwen, en vooruitstrevend denken, gesproken.'

11 december 2025

Joop van Stigt richtte zich op nieuwbouw, maar niet alleen in die sector liggen zijn verdiensten. Behoud, renovatie en kleinschalige stadsvernieuwing waren voor hem eveneens belangrijke waarden in zijn werk. Hij bepleitte dat niet alles in de bestaande stad afgebroken moest worden. Herontwikkeling van het Entrepotdok en de renovatie van het Olympisch Stadion en de Vondelparkkerk zijn daar aansprekende voorbeelden van. In dit verband is het niet zo vreemd dat hij, met een dergelijke denkwijze, hoogleraar Renovatie en Onderhoudstechnieken werd.

Behoud

Terug naar de Schoolwerf. De huizen worden inmiddels een halve eeuw bewoond. Hoe zit het met het behoud van deze eerste lichting woningen? André: 'Er moet nagedacht worden over vervanging, verbetering en verduurzaming, kortom, behoud. Ik ben zelf meerdere keren betrokken geweest bij het geven van een nieuw leven aan een gebouw, om niet te zeggen dat het mijn specialisme is. Bij de Schoolwerf is er sprake van koudebruggen. Er wordt daarbij gedacht aan het doorzagen van het beton. Dat lijkt me niet gewenst. Er zal goed gekeken moeten worden naar isolatie, het plaatsen van zonnepanelen, sedum op de platte daken, ventilatie en het creëren van warmte- en waterbuffers. Het is een hele lijst, maar verduurzamen kan. Ik heb bij diverse projecten, o.a. in Egmond en de voormalige gevangenis in Haarlem goede resultaten behaald bij het omlaag brengen van de daar toen heersende energiekosten.'

foto's uit collectie Stadsarchief Almere
(Willem Vlijm en Gert Schutte)